

Herolden

Marts 2012

Årgang 16 Nummer 1

Februar 2012 Foto Sukey Brown

Udgivet af:

Bornholms Middelaldercenters

Vennekreds

Stangevej 1.
3760 Gudhjem.

Tlf. 56 49 83 19

Web-adr.: www.bmc-vennekreds.dk

***** desværre ude af drift indtil**

forsommeren 2012 ***

Redaktion:

Ole Boyer Pedersen 56 49 81 41

Bjørn Ørding-Thomsen 56 47 01 12

Fotograf:

Sukey Brown 56 97 61 33

Ansvarshavende:

Niels Erik Rasmussen 56 49 83 19

Indlæg til Herolden:

herolden@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Indhold

- 3 Nyt fra Centret
- 6 Risma på middelaldercentret
- 14 Stribede hovedduge i Østerlars
- 19 Labyrinter
- 22 Fra redaktionen
- 23 Hvem er jeg?
- 24 Nyt fra Vennekredsen
- 26 Vennekredsens julemarked 2011

*Hvor der ikke er anført navn på fotografen,
er billede taget af redaktionen.*

Herolden udkommer 4 gange om året.

Ca. den 1/3, 1/6, 1/9 og 1/12

Deadline er den 23. i måneden før
udgivelsen.

Trykt oplag ca. 200 - elektronisk på:
www.heroldisterne.dk

Ups!

Det er sikkert umuligt at undgå fejl i faktuelle oplysninger - men i redaktionen prøver vi at fange dem, så godt vi nu kan. Det var derfor mægirriterende at opdage, at jeg havde skrevet forkert byggeår for Østerlars Rundkirke i sidste nummer - og at det ikke blev fanget i korrekturen. Kirken menes at være bygget omkring 1150 og ikke 1350, som jeg skrev i artiklen om Bjernede Kirke. Undskyld!

Bjørn

Færgen

Nyt fra Centret

Af Niller

Kære venner

Det kan godt være, at det regnede meget i 2011 – og at det nu betyder, at der skal spares ekstra meget på penge- ne i 2012, - men det betyder så sandelig ikke, at den kreative udvikling går i stå.

Året 2012 bliver helt sikkert et skelsættende år – der sker simpelthen så mange positive ting lige nu – som på den ene eller anden måde vil komme til at præge Centret i fremtiden.

På BMC er der lige nu fuld gang i reparationen af palisaden – så den igen kan komme til at fremstå flot og indbydende. Også middelalderhusene skal have en omgang – der skal kalkes, træværket tjæres, veje og hegnet sættes i stand. Der skal ikke mangle noget, når de mange forventningsfulde gæster dukker op til foråret.

Og så er der Hammershus! - Med en ny forpagtningsaftale i hånden er Hammershus og Hammershusudstillingen rykket endnu et skridt nærmere Østerlars. Hammershus og Hammershusudstillingen bliver fra 2012 en vigtig del af vores fremtidige formidling – og der vil i hele sæsonen blive spændende og

inddragende formidling deroppe – formidlingen kommer til at supplere det, der sker på selve Centret. Vores gæster vil opleve, at formidlingen af den bornholmske middelalder også er at finde på de steder, hvor den virkelige historie har taget sit udspring. For Vennekredsen betyder dette, at alle kan komme gratis i udstillingen.

I Østerlars vil der specielt i juni, juli og august måned være fyldt med spændende aktiviteter – og det er her, Vennekredsen kan være med til at gøre en forskel. Med ekstra venner i middelalderdragter – og med lysten til at formidle kan vi sammen være med til at levendegøre den flotte historiske

ramme, som vi i løbet af de seneste 16 år har fået skabt.

I Vennekredsen lægges der lige nu mange kræfter i at planlægge, hvordan man bedst muligt kan støtte op om Centrets aktiviteter. Det drejer sig ikke bare om hjælp til den historiske formidling og vedligeholdelse – men lige så meget om nye og spændende tiltag som middelaldertræf og Ildnætter.

Historama

Efter næsten 5 års intens arbejde med Historama (Bornholms Middelalderunivers) ser det nu endelig ud som om, at vores store indendørs oplevelsescenter er på vej – kommunen har sagt ja til en 10-årig driftsgaranti, - så nu er vejen banet for at kunne drage ud i den store ”verden” og søger om penge til projektet.

Projekt Historama udspringer af det tidligere projekt ”Middelalderunivers”, der var opdelt i tre dele: 1. udvidelse af Centret (middelalderbebyggelsen), 2.

Historama (formidlingsdelen) og 3. Oplevelsesuniverset.

Da projektet dengang ikke kunne etableres som en stor samlet model, har BMC efterfølgende været i dialog med Bornholms Regionskommune og Arbejdsmarkedets Feriefond for at finde en model, som de kan bakke op om. Resultatet er blevet, at BMC nu præsenterer en etapeopdeling af det tidligere Historamaprojekt. Projektets overordnede indhold er ikke væsentligt ændret – men er i stedet tilpasset, så anlæg og drift fremstår langt mere økonomisk bæredygtigt og mindre sårbart end i den oprindelige model.

Det nye Historama er delt op i fire etaper, der forventes at blive etableret over en periode på 10 år, hvor hver etape opføres uafhængigt af de andre og i det tempo, der kan skaffes finansiering til anlæg og drift. Det er hensigten, at der igangsættes en ny etape ca. hvert 3. år. Vi er pt. i fuld gang med at søger finansiering, og vi

håber at kunne påbegynde etablering af etape 1 allerede i 2012.

Historama - etape 1

Den eksisterende længe på Rågelundsgård, der for nuværende indeholder træ- og metalværksted, er i meget ringe stand og er pt. delvis lukket pga. sammenstyrtningsfare. Derfor skal længen rives ned og en ny opføres. I den forbindelse ønsker vi, at styrke den oplevelse, gæsterne får, når de kommer til Centret, og for at understøtte dette, etableres en ny bygning, der skal indeholde en ny hovedindgang og nye udstillings- og aktivitetselementer.

Bygningen skal indeholde et større areal for oplevelser og udstilling samt et mindre areal til kontorlokaler, museumsboutik samt handicaptoilet og café.

Ca. 460 m² af den nye bygning vil sammen med den nuværende udstilling på 1. sal, være udstillings-/ aktivitetsområde, der skal indeholde oplevelseselementerne:

- Middelalderen på Bornholm / Sådan boede man i middelalderen.
- Den arkæologiske udgravnning – der fungerer som indgang til resten af udstillingerne.
- Nyt unikt oplevelseselement – udstillingens "Mona Lisa".

Allerede når etape 1 er gennemført, vil Centret have fået et helårs, indendørs oplevelsesstilbud af høj kvalitet, der vil løfte Centret og give flere besøgende og gøre det til et spændende og levende sted – hele året, for både gæster og Vennekredsen.

Funnikke
Kontor- & Datahuset på Bornholm
Snellemark 45 - 3700 Rønne
Telefon 56 95 12 69 - Telefax 56 95 69 50

PS: **BJARNO**
KALF HANSEN Aps
3751 Østermarie - Tlf. 5647 0357
www.bjarno.dk - info@bjarno.dk

2009

Risma på middelaldercentret

Af Åsa Martinsson og Martin Eriksson

Efter sju somrar på Bornholm och Middelaldercentret blev vi äntligen medlemmar i Vennekredsen 2011. Vi hade tänkt på det i flera år. När vi nu gjorde slag i saken så måste det vara ett tecken på att vi verkligen känner oss hemma på Middelaldercentret.

Det tog lång tid för oss att komma till Bornholm den allra första gången. Gutars Bågskytтар hade rest varje sommar, de hade varit med så länge att de kunde berätta om hur det hade varit uppe vid Hammershus. De försökte i flera år intressera oss för att följa med. Men att bo i tält en hel vecka, det kunde vi bara inte tänka oss.

Men ett år sa vi: Vi följer med för att se hur det är. De lockade oss med att vi fick bo ensamma i Gutars förrådstält, inte i det stora, gemensamma sovtältet. Och det är klart att vi blev begeistrade av platsen och markeden. Så till den grad att det nu har blivit sju år i följd.

2005

Tidigt på morgonen gick färjan från Gotland till Sverige. Vi skulle hinna med kvällsfärjan till Rønne. Så färdan-

gick undan. När mörkret föll var vi framme och tälten skulle upp samma kväll. Vi visste på den tiden inte hur man reste ett medeltidstält, men det fanns flera vana kamrater och man kunde alltid bärä något och mest av allt hålla sig ur vägen.

Det blev en vecka fyllt med bågskytte, uppvisningar och prova-på-skytte. Vi hann träna in ett uppvisningsprogram, som vi också kunde använda på Medeltidsveckan där hem-

2005 långbågsskytte

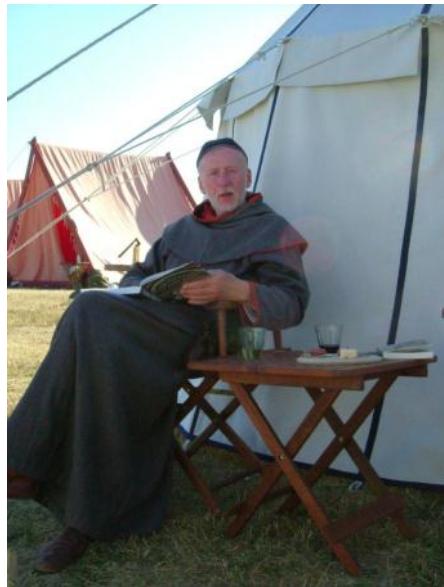
ma på Gotland. Det medeltida lägerlivet var mysigt. Vi blev bitna. Trots att det kom en hel del regn. Och en dag hade marken blivit så mjuk av vatten att tältpiken av trä lossnade och hela solseglet höll på att blåsa iväg.

Tillbaka skulle vi! Fast då skulle det vara med ett eget tält. Och så blev det. När kyrkans barnverksamhet i Visby slutade i maj lånade vi barnlokalen. Vi hade skaffat en industrisymaskin och på tre veckor sydde Åsa en paviljong åt oss.

2006

Det andra året var intensivt. Så mycket vi gjorde på väg till Bornholm! Först deltog vi i medeltidsdagar i Jakriborg utanför Lund. Så fortsatte vi direkt till Sorø för att hålla en EDB-kurs på Vesterskovs Væveskole. När den var avklarad bodde vi några dagar i svenska Gustafskyrkan i Köpenhamn. Åsa skulle ha en utställning med kyrkotextil i Vår Frue kirke. Utställningen skulle sättas upp. Så följde några dagar hos vänner i Skåne och därefter färjan till Bornholm. När vi kommer fram till centret mitt på en fredag får vi vänta till kanonskottet klockan fem innan vi kan köra in för att sätta upp tältet. På kvällen anlände resten av bågskyttarna.

Det här året var det stormning av Stormansgården på programmet. Bågskyttarna skulle skjuta bluntpilar mot borgen. De hade slagit vad om att försöka träffa webkameran i tornet, men ingen lyckades. Några bågar var emellertid så starka att pilarna gick över hela gården och två palissader. En nedfallande pil träffade en soldatklädd

2006 i tältets skugga

aktör på handen. Det gjorde ont. Det blev ett rött märke.

Senare försvarade vi Landsbyn mot inkräktare och avlossade pilar med knallskott på fiendens sköldar. Men de blev inte skrämda, utan avancerade stadigt och vi fick snabbt sätta oss i säkerhet.

2007

Det tredje året hade vi åter igen varit på Sjælland och haft en EDB-kurs. Därför reste vi det året från Køge med dagfärjan. Vi minns att den var full av barn och hundar och cyklar. Det var det här året som det var storm på Bornholm.

Inför stormen hade vi lyft in all utrustning i bilen och lyssnade så hela natten på Bornholms radio, som förkunnade att stormen var på väg. Vi tyckte att den redan var över oss. Vi

visste inte hur tältet skulle klara blåst och regn. Vi hade grävt grøfter runt tältet och förankrat det med tjugo linor. Normalt har vi åtta. Vi hade lånat en spade i ridder Martins lejr, som vi bodde granne med. Nästa år hade vi en egen spade – till glädje för dem som behövde gräva.

Det var den allra bästa platsen vi hade fått, det har vi förstått. Vi kan fortfarande peka ut: här stod tältet det år det var storm. Det var det här året som markeden hölls i två veckor. Stormen kom mitt mellan veckorna. Våra kamrater i Gutars bågskytter kom till andra veckan, på kvällen innan stormen bröt ut. De ville att vi skulle flytta bort till dem för att göra ett gemensamt läger. Men med alla linor och en grävd grøft runt tältet vägrade vi.

Och det gjorde vi rätt i! Kamraterna satte upp sitt enorma tält på den sämsta platsen. Under natten stod regnvatnet tjugo cm inne i tältet. De grävde kanaler kors och tvärs, men utan resultat. De hade ju slagit upp tältet på den lägsta punkten av alla!

När vi satt inne i vårt tält på natten hörde vi de sju små dvärgarnas sång i stormvinden. Det var några polacker som hade givit upp alla försök att rädda sina tält och gick nu runt med spade och hacka för att hjälpa dem som ännu hade uppresta tält. Vi hörde att någon renade vår grøft när den höll på att svämma över. När morgonen till sist kom kunde vi konstatera att tältet hade klarat stormvinden och regnet. Det var torrt inne i tältet och vi kunde börja ta in all utrustning från bilen.

2007 i väntan på stormen

På två markedsveckor hinner man med mer än att klara av ett stormdygn. Vi minns också hur dejligt det var att krypa ner i sängen och höra sång och annat ljud på kvällen från öltället i närlheten. Man somnade gott till det ljudet. Vi minns också Annes lilla hund Nemo i ena änden av ett långt snor och Den Döde Drages lilla Rose i den andra. Vem som vallade vem begrep vi aldrig.

Ridder Martin hade väpnarskola och de ställde upp på platsen framför vårt tält. Vi hade dagligen en show framför oss och satt på första parkett. En gång hade riddarens kampgrupp klätt sig i fårskinn som en förklädnad. De bar på stegar och skulle överraska dem som försvarade Stormansgården. Gruppen hade en anförfare - "en smuk pige af god familie" - klädd i herdinnedräkt och försedd med ett naturligt, yvigt skägg. Vi tror de lyckades överlista försvararna av gården.

Andra gemytliga minnen det året var sognepresten Ruth van Gilse och hennes Tiziaan som vi bjöd på medeltidsmidag en afton. Ruth hade Martin lärt känna eftersom Københavns stift med Bornholm är vänstift med Visby.

2008

Det fjärde året var det meningen att vi skulle haft ännu en EDB-kurs på Sjælland veckan innan det var marked. Men den kursen blev inställt och vi hade plötsligt ledigt en halv vecka, och ferien var bokad. Vi frågade Niller om vi fick komma tidigare, och han sa: Välkomna, vi har en ullvecka här och det kanske passar er.

Och visst passade det oss! Det var en grupp från museet i Eindhoven i Holland som visade hur man piskade och kammade ull och spann. Kammarna var jättestora och tunga. De var gjorda för en van och stark karl, och tillverkade för yrkesmässig produktion. Åsa fick prova att kamma ull och fick nästa dag också ta en serie bilder av hur man kammade och spann, både på slända och längrock.

Det här året hade vi ett andra tält, ett verkstadstält, som Martin beställt och som han övertalat Åsa att sy. Vi hade lånat möbler av Gutars Bågskytter, för det var första året de inte kom till markeden. Nu hade vi så mycket utrustning att det inte längre fick plats inne i bilen, så vi hade lånat en trailer. Och det var det här året som vi blev Grupp Risma.

För första året skulle vi laga all mat själva, så vi hade skaffat grytor och lånat en tripod. En kamrat som skulle göra en tripod åt oss hade inte haft tid, men lånade en av sin granne. Grannen på Gotland var professor Schönberg och hans tripod hade varit med på resan från Gotland till Konstantinopel på skeppet Krampmacken. Tripoden var en kopia från det norska Osebergs-skeppet.

Vi hade fått tältplats mitt framför porten till Stormansgården och allt vi gjorde kunde våra kamrater där hemma följa med hjälp av web-kameran i tornet. En kväll bjöd vi sognepresten i Vår Frue kirke Jesper Stange och hans hustru på medeltidsmiddag. De har sommarhus i Tegn. Martin hade träffat honom i København i maj och gjort altartjänst med honom i domkyrkan på

2008 verkstadstältet

Pinsedag. Villkoret var att Martin fick ha dansk prestekjol på sig. Det visade sig att Jesper hade två, så det löste sig galant.

En annan kampgrupp bestod av ett antal pojkar. Det var Umbra. De hade rest den högsta flaggan av alla grupper. Peter pedellen hade hjälpt dem att gräva hålet för stången. En av umbra-medlemmarna lagade mat och det såg väldigt professionellt ut. Martin sa det till honom och fick till svar: Jag går fjärde året på kockutbildning. I övrigt var de mycket duktiga på att dricka öl. På kvällen när Stanges var hos oss kom de körande med en lastbil med ölkassar på flaket. Det mesta lastade de av, men lite blev kvar - och så körde de under stoj och glam runt hela området på en uppvisningsturné.

Vi har nu lärt oss att när man reser hem är det inte katamaranen man ska resa med. Det är de gamla båtarna som gäller, för de har en bra restaurang där man kan äta morgenmad under hela resan. Men Povl Anker är byggd på den tiden personbilarna var små, som en Volkswagen. De moderna bilarna är bredare. En gång kunde vi inte ens öppna framförren när vi kört ombord. Åsa fick krypa ut genom bakdörren.

2009

Det femte året fick vi en plats borta vid tornerspelsarenan. Vi kunde se falkenerarna göra uppvisningar med sina falkar och ugglor hemifrån. En ungfalk kom loss och satte sig högst upp på ett av tälten. Men ugglorna var finare att se. De flög så tyst och fångade sitt byte liksom underifrån.

Våra grannar hade kylboxar som var anslutna till bilbatteriet. Det var inte så lyckat. På morgonen hade strömmen i bilbatteriet tagit slut. Mellan våra tält var det en öppning. Den försökte vi stänga med en vedstapel och med överblivna tältstänger. Men besökarna hade bestämt sig: det var där som de skulle fram, även om de måste krypa och slingra sig.

Nu hade vi en egen tripod, en kopia av den vi lånat året innan. Vi hade beställt en enkel tripod av vår smed Lydänge, men han hade lånat professorns och gjorde ett barnbarn till Osebergsskeppets tripod. Vi har nu också ett eget bord och bänkar och en bandlåda att väva i. Vi börjar på allvar att visa hantverk. För första gången sover vi i en säng. Den hade vi fått lånna, för ägarna hade precis fått barn och ännu kunde inte Torbjörn bo i tält. Man fick nästan ha stege för att komma upp i sängen, men det går bra att använda våra nya kistor att kliva på. Sängen är så väldigt hög, för man ska kunna förvara en fullständig rustning under den. Torbjörns mamma är en duktig fighter inom SCA.

2010

Det sjätte året hade vi lyckats få den plats som vi tycker är den allra bästa för våra tält. Men tälten stod där endast en dag. Vi måste flytta till en annan plats och många starka och duktiga händer från centret hjälpte Åsa med det. Martin parkerades i Vignolles tält med en svalkande dryck. Han hade precis innan vi reste kommit ut från hospitalet efter en hjärtåkomma. Men läkaren hade givit klartecken till att

2010 spisen

resa och att bo i tält. Vi har aldrig blivit på det klara över om läkaren vissste något om medeltidscamping eller trodde det var moderna tält vi skulle slå upp. Två resor till Allinge Legestue blev det för blodprov – men då kunde vi på hemvägen köpa rundstycken till morgenmad i Tejn.

Nu börjar vår utrustning bli nästan komplett. Vi har en egen säng, inte så hög, bara så att det finns plats för ett antal banankartongen inunder för kläder och annat som inte ska få synas. Och en egen spis, så vi slipper gräva eldgrop. Och bostadstältet är fyllt med handvävda textilier.

Det här året bodde vi nästan grannar med Flerons och träffade dem en hel del. Vi hade också lärt känna Ida och Tinka något år tidigare och vi hade detta år lyckats få dem att komma till Medeltidsveckan på Gotland. Tom maskmakaren skulle också till Medeltidsveckan och vi lovade ta med hans tältstänger i vår trailer. Dumt nog lovade Martin till sist – och till Åsas förtrytelse – att också ta med några bockar. Men då kunde vi inte stänga huven till trailern. Vad skulle vi göra?

Tom hade redan åkt. Vi fick skruva isär bockarna. Det var tur att de var tillverkade av IKEA. I Visby fick Tom två högar med bräder - och en insexyckel på köpet.

Björn är ibland augustinerkorherr och ibland fransiskanerbroder. Men i år klädde han sig som biskop och Martin och han gjorde en procession. Björn hade bokat kören, som var klädd i ordensdräkter. Men vem skulle svänga med rökelsekaret? Det var tur att vi hade Hans tennsmed. Rökelsen blev hans uppgift. Ett rökelsekar fanns och Martin hade tagit med rökelsekorn och kol. Vi gick från Stormansgården och ner till Landsbyn. Kören sjöng. Väl framme läste "biskop" Björn med inlevelse en latinsk text - Winnie Ille Pu.

2011

Det sjunde året gjorde vi om processionen, men utan kör, för den här

2011 mys i tältet

gången fanns det inte någon sådan grupp på plats. Men musik hade vi, för Claudia i Scherbelhaufen spelade flöjt. Och Hans svängde rökelsekaret, som vanligt.

Första veckan var solig med de vanliga härliga kvällarna, när besökarna gått för dagen och lugnet sänkt sig och

2011 regnet

middagen var färdig. Sedan kom regnet. Puggedammen fylldes med regnvatten och Hans och Bamse grävde i regnet avrinningskanaler förbi Vennekredsens stora tält. I kanalerna forsade vattnet fram. Till dammen hade vattnet runnit under våra tält. Vi klarade att hålla oss torra, men de sista dagarna trängde vattnet upp genom golvpresenningen, så vi blev våta om fötterna inne i tältet. Då gav vi upp och flydde in i Stormansgården, dit alla aktörer också flyttat sin verksamhet. Där blev det ännu mer tid för Åsa att brodera på sin vävsömsdyna och den blev nästan klar. Den håller på att i vinter få en kamrat, så till sommaren har vi två nya dynor i bostadstältet.

Men regnveckan gav oss besked: Tälten klarade det här ovädret också! De stod stadigt och taken höll tätt mot

det ihållande regnet. Har det aldrig tidigare varit sådant regn på en marked så dröjer det säkert många, många år innan det är dags igen.

Tanker

Vi har deltagit i sju somrar på markeden. Då vi började resa var det många grupper och många bodhåldere på plats. Allt efter hand som åren gått har

2011 stormansgården

det blivit allt färre tillresande grupper. Vi saknar myllret – och kanonskottet morgon och kväll. När vi letat bilder och ser mängden av tält från de första åren märker vi hur mycket vi kommit att sakna det omfattande marknadslivet och alla gruppars medeltidsliv, som fortsatte långt efter att besökarna gått hem. Eller var det då det började? Det var något aldeles speciellt att somna i tältet och höra sorlet från öltältet och grupperna runt omkring.

Vi har funderat en hel del under vintern. Om nu marknaden försvinner kanske allt färre kommer att resa till Bornholm. Vi hoppas att Vennekredsen slår upp sin tältby, som förra året, och lever ett ännu mer intensivt medeltidsliv. Vi önskar att årets middelalderträff kan locka också andra grupper, sådana som liksom vi vill bo i medeltidstält och som tycker att några vecors ferier på Middelaldercentret och Bornholm är sommarens höjdpunkt.

Stribede hovedduge i Østerlars

Af Camilla Luise Dahl

Da stormandsgården skulle udsmykkes med kalkmalerier lod man sig inspirere til motiverne af blandt andet kalkmalerierne i Østerlars rundkirke. Kalkmalerierne er fra ca. 1325-50.

Et af månedsbillederne, august måned, er direkte kopieret efter et motiv i Østerlars, antageligt "Legenden om det hastigt voksende sædekorn" (se Herolden December 2011 side 16).

På det pågældende billede ses bondekonen i færd med at høste med segl. Hun bærer en gråblå kjortel og dertil en hvid hoveddug med røde stribler.
(Fig. 1)

En tilsvarende hoveddug bæres af Jomfru Maria, ligeledes gengivet i

Østerlars. Her ses Jomfru Maria i barselseng, holdende det lille Jesusbarn i sine hænder. (Fig. 2)

Jomfru Maria og bondekonens hovedtøj er også brugt som forlæg for den dragt, der på Middelaldercentret blev fremstillet til stormandsgårdens frue.

Spørgsmålet er, om middelalderens kvinder nogensinde har anvendt stribede hovedduge eller om der er tale om et rent kunstnerisk element fra malerens side.

De stribede hovedduge i Østerlars

Præcist hvordan vi skal tolke den høstende kvindes dragt, er noget uklar. Er der blot tale om simpel bondekone, eller har hun fået en finere dragt, end hendes stand skulle kræve? Manden bag hende, klædt i en prangende todelt dragt, forvirrer lige så meget. Han står med et kornneg i hånden og bærer krone. Kronen er dog senere blevet påvist ikke at være original, men en

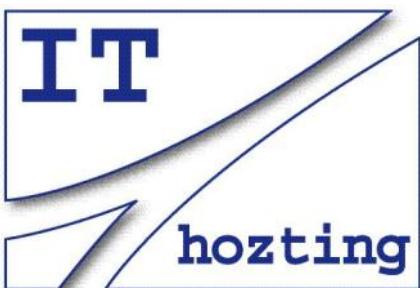

Fig.1, Østerlars

misforståelse fra konservatorens side. Han kan tolkes som Herodes selv, der taler til soldaterne, men han er også tolket som den bonde, der forklarer soldaterne, at de ikke har set nogen siden de såede. Dragten er utvivlsomt alt for fin til et bondemand, og en anden mulighed er, at bondeparret her er fremstillet i fine adelige dragter for at understrege deres "hellige" rolle. Det var ikke ualmindeligt at fremhæve bibelske personer eller særligt fromme og hellige mennesker gennem at udstryre dem med særligt fornemt dragtskrud. Og det kan være tilfældet her [1]. Afhængigt af tolkningen, kan bondekvindens hoveddug altså være en fornem kvindes hovedtøj - hvis parret er gengivet i en særlig "hellig" fin dragt, eller det kan være en form for hovedbeklædning, som kunne bruges

af både høj og lav - hvis "bondemand" altså ikke er en bondemand, men Herodes og kvinden blot en bondekone.

Jomfru Maria er mere lige til, hun er sædvanen tro klædt som en fornem kvinde med alle sine rangsymboler. Den lange kappe, adelskvindens statustegn, bærer Jomfru Maria i Østerlars endog i sengen. Her er tydeligvis ikke tale om nogen naturtro barselsscene; man har ønsket at understrege Jomfru Marias særlige stand. Og på hovedet bærer hun en stribet hoveddug, som man har syntes var fin nok til selveste Jomfruen.

Stribede hovedduge i kilderne

Det er meget lidt der findes om hovedduge med stribet, men kilderne er ikke aldeles tavse. Eksempelvis blev hovedduge med "stribet" jævnligt forbudt i Tyskland i 1300-tallet. I flere

Fig.2, Østerlars

tilfælde omtales hoveddugene som stribet med guld og sølv, men også stribet af kulørt garn er omtalt.

De fineste var utvivlsomt de guld- og sølvpyntede hovedtøjer. Og man har sikkert fra overklassens side ønsket, at sådanne ekstravagante moder blev båret af kongehus og adel alene.

Ikke overraskende blev hovedduge pyntet med guld, sølv eller fine perler forbudt tyske borgerkvinder. I en forordning fra Göttingen i 1367 hedder det eksempelvis, at ingen bør drage hovedduge med fine perler, sølv eller guld [2]. Det er måske hovedduge med indvævede eller stukne tværgående ”stribet”, der ikke har været bredere end den enkelte tråd, som der henvises til. Kantning af hoveddugen med guld kan have været anvendt sideløbende, enten som småle bånd (borter) eller som broderi langs kanten af hoveddugen. I en anden forordning fra Göttingen fra 1340 hedder det mere præcist, at ingen kvinder i byen måtte trække i hovedduge eller halsduge, der var ”*ghestripet mit*” altså stribet med, guld eller sølv [3].

I Tyskland omtales allerede omkring år 1300 (i Braunschweig) forbud mod at borgerkvinder ”stribede” deres hovedduge med rød, grøn eller blå silke eller med guld [4]. Skønt forbudet gentoges senere i 1300-tallet, er de senere lovgivninger mere fokuseret på udsmykning med guld og sølv, mens farvet silke synes at være gledet i baggrunden. Forbudet i Braunschweig mod farvede silkestribber, gentoges dog så sent som i 1424, hvilket tyder på, at de visse steder endnu anvendtes langt op i tiden [5].

I Skandinavien kan sådanne hovedduge med stribet heller ikke have været helt ukendte. I et svensk testamente fra 1350 omtales eksempelvis en hoveddug (peplum) af silkedekoret med ”rød tråd”, der måske skal forstås som indvævet stribet eller stribet [6].

Og i flere testamenter og inventarier omtales hovedduge som var ”*guld-rænd*”, dvs. guldrandet = guldtribet. I et norsk testamente fra 1349 omtales en ”*gulrænt*” hoveddug [7] og i et testamente fra 1346 for Dronning Blanka af Norge, Sverige og Skåne (der på det tidspunkt inkluderede Bornholm) omtales flere pragtfulde hovedbeklædninger, der skulle foræres udvalgte kirker, til at sætte på hovedet af forskellige helgenfigurer og Jomfru Maria. Der omtales blandt andet lange småle hovedduge (*strige*), der var guldrandede (*gulrænd*) og forneden pyntet med perler [8]. Der omtales derforuden et hovedlin ”*sænkt*” dvs. broderet med guld og hvide perler [9].

I 1329 klagede en unavngiven munk over, at de danske adelskvinder nu bar ”gyldne hovedduge” og lignede tyske

Fig.3, Jomfru Maria, Gotland

Fig.4, Maria Magdalena, Ystad

prostituerede, samt at al denne usømmeelige modedragt var skyld i landets slette tilstand [10].

Stribede hovedduge i billedkunsten

Stribede hovedduge eller hovedduge kantet med guld eller farvet silke, silke synes ikke at optræde i større omfang i billedkunsten; hovedduge med guld ses af og til gengivet i afbildninger af helgeninder, f.eks. i malede skulpturer.

På Gotland i Martebo Kirke ses jomfru Maria afbildet i en stenportal, bærende en folderig hoveddug kantet med to smalle stribler forneden. (Fig. 3). Her, hvor det vedrører en stenportal, kan det ikke ses om de skal forestille kulørte stribler, guldstribler eller en anden form for borter. Martebo-Maria er omrent samtidig med kalkmalerierne i Østerlars.

En afbildning af Maria Magdalena fra en skånsk altertavle fra ca. 1380-1400, gengiver et lignende hovedtøj. Her ses den populære helgeninde gengivet som sorgende enke iført hoved- og hagedug kantet med en smal blå og en smal rød strib [11]. (Fig. 4).

Et hovedtøj, der dog er mere lig hovedtøjerne i Østerlars, er det, der er gengivet på en stenskulptur forestillende Jomfru Maria fra Kungs-Husby kirke i Sverige [12]. (Fig. 5) Madonna-skulpturen ses iført en hoveddug med påmalede guldstribler, og det kan ses, at disse stribler ikke blot pryder hoveddugen forneden men også midt på hoveddugen. Skulpturen menes at være et importeret fransk eller tysk arbejde.

De stribede hovedduge i Østerlars står således ikke alene. Om de nogensinde har været båret på Bornholm endsig i Østerlars, kan vi naturligvis ikke udlede, men det er formentlig sådanne lin indvævet eller broderet med guld og kulørte silke, de skriftlige kilder henviser til, som man har forsøgt at illudere.

Fig.5, Madonna, Uppland

Noter

1 Dahl: Mengiað klæthe & tweskifte klædhe, s. 124-5

2 Göttinger Statuten, p. 51.

3 Göttinger Statuten, p. 17, art. 2: herefter skal de (kvinderne) ikke mere iføre sig hoved- og hageduge,

- der er stribet med guld eller sølv eller kruset i kanten. Med sidstnævnte henvises til den tidlige type af det krusede lin, der oprindeligt var et glat lin forsynet med en bølget kant.
- 4 Urkundenbuch der Stadt Braunschweig, VI, art. 73.
- 5 Urkundenbuch Braunschweig, p. 101.
- 6 SD VI, p. 214.
- 7 DN, bd. XII, s. 77.
- 8 F.eks. i SD V, s. 563-64.
- 9 SD V, s. 563.
- 10 Planctus de Statu Regni Dacie, et klagedigt fra 1329, Dahl: *Strige glissing, skaut*, s. 139.
- 11 Altertavlen er formentligt et importarbejde fra et tysk værksted. En særlig tak rettes til Hampus Cinthio for gennemgang af Historiska Museets samlinger og Bengt Almgren for tilladelse til fotografering i samlingenene.
- 12 Skulpturen findes gennemgået i Källström: *Medeltidens ansikte*, p. 149.

Billeder

Fig. 1 Bondekvinde høster. Kalkmaleri i Østerlars kirke, ca. 1325-50. Foto: Camilla Luise Dahl.

Fig. 2 Jomfru Maria med Jesusbarnet. Kalkmaleri i Østerlars kirke, ca. 1325-50. Foto: Camilla Luise Dahl.

Fig. 3 Jomfru Maria iført glat hovedlin kantet med små borter. Detalje af stenportal fra Martebo kirke, Gotland, ca. 1325. Foto: Michael Aakjær.

Fig. 4 Maria Magdalena for korsets fod, iført hoved- og hagedug dekoreret med småle kulørte kantborter. Detalje af alterskab fra Sct. Petris Klosterkirke, Ystad, nu i Lunds Universitets Historiska Museet. Alterskab, ca. 1380-1400, nordtysk værksted. Foto af forfatteren med tilladelse af Historiska Museet.

Fig. 5 Madonna iført hovedlin pyntet med guldstriber. Stenskulptur i Kungs-Husby kirke, Uppland, fransk eller tysk arbejde, ca. 1325-50. Efter Källström, 1945, nr. 17.

Litteratur

Dahl, Camilla Luise: *Mengiað klæthe & tweskifte klædher*. Marbled, Patterned and Parti-coloured Cloth and Clothing in Medieval Scandinavia. *Medieval Broadcloth – Production, trade, consumption and use*. Centre for Textile Research, Copenhagen University. Oxbow Books, London, 2009.

Dahl, Camilla Luise: *Strige, glissing, skaut*. Speciale i historie, Københavns Universitet, Kbh. 2007.

DN = *Diplomatarium Norvegicum: Oldbreve til Kundskab om Norges indre og ydre forhold, sprog, slægter, sæder, lovgivning og rettergang i middelalderen*, Oslo 1849 – 1990.

Göttinger Statuten. Akten zur Geschichte der Verwaltung und des Gildewesens der Stadt Göttingen bis zum Ausgang des Mittelalters. Quellen und Darstellungen zur Geschichte Niedersachsens, Band XXV. Udgivet og bearbejdet af Goswin Frhr. Von der

Ropp. Hahnsche Buchhandlung.
Hannover og Leipzig, 1907.

Källström, Olle: *Medeltidens ansikte*. Nordisk Rotogravyr, Stockholm, 1945, pl. 64., s. 100-101 og 160.

Planctus de Statu Regni Dacie. I: *Dansk Digtning paa Latin*. Udvælgt ved A. Kragelund. Aschehoug Dansk Forlag. Kbh. 1942.

SD = Svenskt diplomatarium. Diplomatarium Suecanum. Bd. I – IX. Udg. ved J. G. Liljegren & B. E. Hildebrand. Kungliga Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien och Riks-archivet. Stockholm, 1829 – 1995.

Urkundenbuch der Stadt Braunschweig. Bd. I: Statute und Rechtebriefe mcccxxvii – mdclxxi. Udg. Af Ludwig Hänselmann. C. A. Schwetschke und Sohn. Braunschweig, 1873.

Labyrinter

Af Sanna Kok-Hansen

Der findes symboler, tanker og billede, der er universelle og ældgamle. Solkorset, som vi jo konstant bliver spurgt om, er et sådant motiv, ligesom labyrinten er et. Afbildninger af labyrinter findes i de fleste kulturer, og i Europa kan vi spore dem til kulturens vugge i middelhavsbækkenet. Den klassiske labyrint er énvejet, og enden af gangen er placeret i labyrintens midte. De ældste labyrinter er organiske af form med veje, der bugter sig om målet i midten. Senere labyrinter er ofte kantede og forsynede med blindveje.

Arven fra oldtiden

Det ældste fund med en afbildet labyrint er en lertavle fra ca. 1200 f. Kr., fundet i Pylos, Grækenland. Ordet labyrint betyder dobbeltøkse-hallen, idet ordet *labrys* er oldgræsk kendt i betydningen økse; og i den minoiske kultur på Kreta var dobbeltøksen tømrerens vigtigste værktøj og tillige kultøkse som symbol for den minoiske religions modergudinde. Dobbeltøkserne var også et symbol for kongemagten på Kreta, og navnet kan have hentydet til det kongelige palads' mange rum.

Den mest kendte oldtidslabyrint er Kong Minos' legendariske labyrint i Knossos. Ifølge legenden byggede han, med hjælp af Daidalos, den kæmpestore labyrint for at skjule Minotauros; den søn hans kone fik sammen med en smuk hvid tyr. Da kong Minos får mistanke om, at hans søn Androgeus' død ved spil/leg i Athen ikke er et uheld, men iscenesat af Kong Aigeus, starter han en krig. Minos vinder krigen, og som bod kræver han at 7 unge mænd og 7 unge kvinder fra Athen årligt skal ofres ved at sendes ind i labyrinten, hvor Minotauros spiser dem. Kong Aigeus's søn Theseus melder sig som frivillig og lader sig sende ind i labyrinten. Han har dog fået et garnnøgle med fra kong Minos's datter Ariadne, som blevet hjælped til at forelsket i ham. Theseus dræber Minotauros og finder med hjælp af tråden vejen ud af labyrinten.

Minotauros, Tekst: "Drenge er smuk"

© Marie-Lan Nguyen / Wikimedia

Commons

Der er arkæologiske fund med billede af labyrinter af den samme type fra hele middelhavsområdet, og forskere tror, at kunsten at anlægge labyrinter efter dette mønster har spredt sig derfra og nordpå over hele Europa, østpå til Kaukasus, Indien og Afghanistan og Java og sydpå til Etiopien. I Sydeuropa blev labyrinttraditionen svagere allerede i romerrigets tid, men i det nordlige Europa levede den længe.

Trojaborge

Den type labyrint, som findes i de arkæologiske fund fra oldtiden, er den samme, som man kan se ved f.eks. Frøjel kirke på Gotland. Det samme mønster findes bevaret ved ca. 300 labyrinter i Skandinavien. På de britiske øer er ca. 500 bevaret, men man ved også, at der har været mange flere. De, der er blevet bevaret, er lavet af marksten, der markerer gangenes drejninger. I Sydskandinavien, Sydengland og Tyskland blev de skåret ud i tørv, og da dette materiel ikke er blevet vedligeholdt, er labyrinterne gået tilbage til naturen. I Danmark findes ikke nogle bevarede labyrinter, men man kan være næsten sikker på, at de engang her været her. I Skandinavien bliver disse labyrinter ofte kaldet Trojaborg, Trojeborg, Trøborg, Trelleborg eller Trolleborg. I England kaldes de Walls of Troy eller Troy-Town. I Wales kaldes de Caerdroia. Har det så noget med byen Troja at gøre? Labyrinten kan ses som et symbol for byen Trojas mure, der skjulte den skønne Helena. Hendes navn, Helena Denditris, dyrkedes som en trædgudinde på Kreta og blev

ligesom den homeriske Helena bortrøvet. Bortføreren var denne gang Theseus, som jo fik hjælp af Ariadne til at finde vej ud af Minotaurus' labyrint. Ariadne er blevet dyrket som frugtbarhedsgudinde og der findes mange indicier på, at labyrinten hører med i en slags ældgammel frugtbarhedsritus.

Jomfrudans

Skandinaviens labyrinter ligger ofte i kystnære områder, og man tror, at de er blevet brugt langt før kristendommen. I ældre optegnelser bliver labyrinter ofte kaldet Jomfrudans eller Ung-Freya-Dans. Man antager, at det været et sted, hvor unge ugifte kvinder opførte en slags dans til ære for Freya, frugtbarhedens gudinde. Ligesom labyrinterne i deres udformning ligner hinanden, er også de mundtlige traditioner omkring dem meget ens. En

kvinde røves bort og holdes fanget. Med list befries hun af en helt, oftest med en følgesvend. De oprindeligt hedenske danser overlevede langt ind i moderne tid, og i Finland findes fortællinger om, at ungdommen stadig legede i labyrinterne et stykke ind i 1900-tallet. Kirken prøvede sikkert at udrydde disse traditioner, men ligesom midsommerfesten var det en så gammel og stærk frugtbarhedsritus, at den kunne overleve sideløbende med kristendommen.

Middelalderlabyrinten

Labyrintmotivet optræder i den kristne kunst allerede fra 300-tallet og er et eksempel på, at et populært motiv med oprindelig folkelig eller hedensk tilknytning blev adopteret af kirken og givet nyt indhold: Vejen til Guds rige går gennem en labyrint, og Theseus erstattes af Jesus, der finder vejen.

Labyrinten i katedralen i Chartres

Måske er det Johannes-ordet ”Jeg er vejen, sandheden og livet” (14.kap.6), som det hentyder til.

Den ældste, bevarede kirkelabyrint findes i San Vitale i Ravenna (indviet 548/549), og den mest kendte findes i Chartres-Katedralen. Den er fra ca. år 1200 og er en cirkelformet fliselabyrint i gulvet. Den er stor, og gangforløbet virker umiddelbart klart og enkelt men viser sig at være uoverskueligt og ufordudsigeligt. Præsterne brugte labyrinten til en slags liturgisk dans ved påskefejringen: ind i graven og ud igen. I det daglige anvendtes den af andre som en symbolsk pilgrimsrejse. I danske kirker er der eller har der været labyrinter i form af kalkmalerier på væggene. I Gevninge er der to labyrinter malet på triumfvæggen, i Hesselager kirke findes en labyrint, i Skive en, og i Roerslev den absolut flotteste i to farver. De er alle dateret til 1400-tallet. Der har været labyrinter i mindst 6 andre kirker, hvor man har konstateret dem og kalket dem til igen (Bryrup,

Gylling, Nim, Skørring (2stk.), Taaning og Vissenbjerg).

Labyrint nu

Nu for tiden findes labyrinter i alle mulige media. I Danmark kan man besøge spændende labyrinter i Labyrinthia i Silkeborg, og verdens største permanente labyrint på Samsø (areal: 60.000 m², stilængde: 5.380 m). Jeg har søgt en bunke penge til at bygge vores egen Trojaborg på Bornholms Middelaldercenter den 28. maj 2012. Får vi ingen penge nu, laver vi den til efteråret! Vi du vide mere, eller ved du allerede nu, at du vil være med, så kontakt mig på sanna@bornholmsmiddelaldercenter.dk eller ring 61689398.

Kilder:

Peder Palmstierne, *Trojaborgens gåta i Sten*, SvenskaTuristföreningens Årsbok 1990
www.labyrinthia.dk
www.verasir.dk

Fra redaktionen

Det er med stor glæde, at vi kan byde Sukey Brown velkommen i redaktionen.

Vi har brugt Sukeys billeder i flere år - på forsiden af Herolden, på bagsiden og mange steder i bladet. Nu er Sukey blevet fast fotograf i redaktionen, og vi vil glæde os til fortsat at kunne bringe mange gode billeder fra Sukeys hånd og kamera.

Ole og Bjørn

Hvem er jeg?

Af Bjørn Ørding-Thomsen

Da jeg begyndte at gå i dragt, kom jeg til at tænke på, hvad jeg skulle svare, hvis en af Centrets gæster spurgte: "Hvem er du?". Et stammende "Det ved jeg ikke"-svar syntes ikke acceptabelt, så jeg begyndte at danne en middelalderidentitet.

Disse overvejelser blev genoplevet for nylig, da jeg fik en mail fra Martin Eriksson fra Visby, hvor han refererede til sit eget (Rismas) websted og til en bekendts (Peter Ahlqvist) blog. Begge steder diskuteses det, i hvilket omfang man føler sig som et rigtigt middelaldermenneske, når man tager en nogenlunde autentisk dragt på i nogle timer under et marked, eller når man lever flere uger på middelalderpræmisser.

Hvad, der er det rigtige, er meget individuelt, og jeg har intet ønske om at sige, hvad der er rigtigst eller bedst. Det må hver enkelt finde ud af med sig selv.

Derimod er det min erfaring, at man dykker ned i sider af middelalderen, man aldrig havde forventet at skulle undersøge, når man prøver at komme med et ærligt svar på spørgsmålet: "Hvem er du?".

Jeg havde da aldrig forventet, at jeg skulle til at finde ud af, hvordan fattige folk blev optaget i et kloster; eller hvad en tilfældig munk skulle foretage sig på Bornholm (Spørgsmål: "Hvad laver du her ovre - der er jo ingen klostre?").

Jeg havde ikke troet, at det var så vanskeligt at finde ud af, hvordan de forskellige munkeordner var klædt. Og

så er der alle de mange spørgsmål, jeg ikke er blevet stillet endnu.

Der er nok at tage fat på; der er meget at tænke over; og der er meget at undersøge - og så er det jo rigtig sjovt!

Referencer

Risma: (på svensk)

naama.textilverkstad.se/#home

Peter Ahlqvist blog (svensk og engelsk)
[\(november\) se også december-bloggen:
"Ett steg längre/One step further #1-9"](http://indemejarechristi.wordpress.com/2011/11)

Hvem er han egentlig?

Nyt fra Vennekredsen

Kursus-weekend'er

Hvis I skal sy dragter og lave tilbehør til jeres middelalderdragter, er der 3 weekend'er tilbage her i foråret, ellers må I vente til november, hvor vi starter op igen.

3-4 Marts

14-15 April

5-6 Maj

alle dage fra kl. 10 til 15

Helle Pfeiffer 5154 1507

Påskens

Vennekredsen inviterer til påskedage på Centret.

Skærtorsdag og Langfredag finder vi de gamle traditioner frem, blander dem med lidt fest og deler dem gerne med jer alle.

- Vi serverer syvkålssuppe.
- Vi synger for æg.
- Vi går i proccesion.
- Vi tager varsler om året der kommer.
- Vi trækker gøglerungerne ud af vintersøvnen.

Og meget mere.

Kom og vær med, tag evt. madkurv med og bliv hele dagen, nyd en påske-

dag og se foråret pible frem på Bornholms Middelaldercenter.

Lone Kjeldsen og Birgitte

Arbejdsweekend

Centret indbyder Vennekredsen til arbejdsweekend på Bornhoms Middelaldersenter.

Vi skal male/ kalke og måske lave hewn. Alle hænder kan bruges, også børns.

Lørdag den 28 april fra 10 til 16

Søndag den 29 april fra 11 til 17. hvor vi slutter af med at spise sammen. Centret giver maden og vi tilbereder den.

Vi håber, at rigtig mange møder op, så vi kan få en hyggelig weekend sammen.

Lone Hansen

Kristi Himmelfart

I Kristi Himmelfartsferien (17-20. maj) slår vi lejr på Nordskovens Camping.

Vennekredsen og gøglerungerne, Trup Ting Tang, deltager i Fritidsudstillingen på Nordskovens Camping i Rønne.

Vi slår lejr, hygger os og fortæller hele Bornholm om vores middelalderliv.

- Vi brygger øl og laver dejlig mad.
- Gøglerungerne øver akrobatik og optræder også lidt med ild og gøgl.
- En aften inviterer vi til taffel.

Kom og vær med!

Læs mere på hjemmesiden. Eller se annoncen for Fritidsudstillingen.

*Hilsen Grethe, Lars,
Noomi og Birgitte.*

Sommer på Bornholm!

I uge 29 inviterer Vennekredsen alle middelaldervennerne til træf på Bornholms Middelaldercenter.

Overskriften er **Gøgl, musik og ballade.**

Søndag d. 15. juli er der indkvartering i egne telte, men vi har brug for hjælp allerede fra fredag og indtil søndag d. 22. juli, hvor vi pakker sammen.

Planen er ikke konkret endnu, men vi satser på middelalderlig fest, hygge og ballade.

Arbejdsgruppen (Lone, Dutten, Lone, Bo, Alex og Birgitte) vil løbende sende nyhedsbreve ud.

Kontakt os for tilmelding, spørgsmål og nærmere besked, på vores nye hjemmeside eller pr. mail.

Hilsen Birgitte og alle de andre.

Infodag på Bornholms Middelaldercenter

Bornholms Middelaldercenter inviterer i samarbejde med Vennekredsen til infodag på centeret, for alle medlemmer af vennekredsen.

Lørdag den 31. marts kl. 11.00 – 14.00

Vil har brug for flere aktive venner til hyggeligt samvær og aktiviteter på Centret. Derfor vil vi gerne vise, hvad man kan lave, hvis man ønsker at være aktivt medlem.

Dagen starter med, at Niller viser rundt i bebyggelsen og på stormandsgården. Derefter vil vi samles i biografen, hvor der bydes på kaffe og kage og man kan få en snak med andre aktive frivillige.

Der vil være info-boder, hvor man kan se hvilke aktiviteter, man kan arbejde med, hvis man ønsker at være aktiv på Centret.

Det kan være forskellige håndværk, eller børneaktiviteter, som man kan høre om og prøve.

Giv gerne besked om du kommer, og hvad du evt. gerne vil høre om. For yderligere information eller tilmelding, kontakt frivilligkoordinator Lone Schræddergaard Hansen – lone@bornholmsmiddelaldercenter.dk

eller på tlf. 5649 8319

Vi glæder os til at se dig.

Vennekredsens julemarked 2011

Af Helle Pfeiffer og Vibeke Marcher

Helle skriver:

Sidste år druknede vi i sne og måtte aflyse markedet, men Styregruppen besluttede alligevel at prøve igen den 3 december 2011.

Julemarked i udstillingslokale, biografen og butikken så vi kunne være indendørs!

Vi inviterede forskellige håndværkere fra Vennekredsen til at sælge deres hjemmelavede produkter i naturmaterialer sammen med Centrets butik, hvor Pia Griotti ville sælge dets varer med julerbabat.

For at trække gæster til besluttede vi st servere gratis kryddersaft, peberkager og nybagte klejner.

Lørdag var også vores kursus- weekend; derfor besluttede vi, at Hans og Bamse, som står for støbning af middelaldersmykker, kunne lave en workshop, hvor de viste, hvordan man støber smykker.

Underholdning måtte vi også have! Historiesmeden Jon Smith fortalte en historie, og Balladelavet sang og dansede, og gøglerbørnene sluttede af med et ildshow.

Mange gæster benyttede også muligheden til at se kalkmalerierne på stormandsgården og gå en tur i vores smukke natur.

Hans og Helle

Besøget var over vores forventninger, derfor besluttede vi at lave julemarked igen i 2012, hvis vejrguderne er med os.

Vibeke skriver:

Julemarkedet først i december var en hyggelig dag.

Selv om regnen piskede ned og mørket hurtigt sækede sig, var der en fin markedsstemning indenfor på Centret.

Ganske som i middelalderen havde folk hjemme i deres huse og værksteder fremstillet fine ting og sager, som de nu bragte til markedet.

Tidligt kom folk med deres varer, belæssede med kurve, kasser og sække, indtog de rummene.

Og hurtigt var der gang i snakketøjet. Varerne blev undersøgt og beundret – tips og ideer udvekslet og allerede inden markedet var rigtig i gang, blev der handlet!

Op ad dagen tiltog strømmen af folk, der kom for at se og mærke på varerne og prutte om prisen.

Og der var rigtig mange ting, der lokkede...

Vibeke

Håndlavede smykker af sølv - smykker af fibo-ler - filtede tasker og småbitte sko - strikkede sjaler og babytøj - syede strudhætter af uld - uldsokker - engle af sildekasser - plantefarvet garn - hånddrejede skåle - kuglepenne og knapper af træ og massevis af ruller med uldstoffer.

Og ganske som i middelalderen var der folk, som falbød brugt tøj og salt med krydderier.

Også i butikken blev der solgt mange gode sager.

Over det hele hang der i luften en liflig duft af varm hyldedrik med krydderier, som kunne nydes sammen med hjemmebag.

Mange gode folk gav en hånd med, både før, under og efter markedet.

Jo ! det var i sandhed en hyggelig dag.

Historiefortælling

Vinterstemning

Sukey Brown

